

‘Vluchtelingen crisis’ kwestie van politieke wil

Het is bespottelijk te suggereren dat we vluchtelingen geen veilig thuis kunnen bieden, stelt **prof. dr. Hein de Haas**.

Geïnstigeerd door media, populistische politici én internationale hulporganisaties is het beeld ontstaan van een oncontroleerbare stroom migranten en vluchtelingen richting het Westen die nodig moet worden gestopt. Wie goed naar de cijfers kijkt, ziet een ander, veel genuanceerder beeld. De ‘vluchtelingen crisis’ is geen kwestie van aantallen, maar van politieke wil.

Berichten in de media hebben het beeld gecreëerd dat de wereldwijde migratie vooral uit asielzoekers en vluchtelingen bestaat. Mensen zouden zo massaal hun door oorlog en conflict verscheurde landen ontvluchten, dat er urgent actie ondernomen moet worden om die migratie beheersbaar te houden.

Dit beeld wordt versterkt door internationale organisaties zoals de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), die regelmatig berichten versturen waarin zij melden dat het aantal vluchtelingen en migranten een „nog nooit eerder bereikt hoogtepunt heeft bereikt”. Vaak gaan die berichten gepaard met een oproep om snel actie te ondernemen om dit urgente probleem op te lossen.

Media

Zoals zo vaak als het over vluchtelingen gaat, en migratie in het algemeen, is de werkelijkheid genuanceerder dan het door de media geschetste beeld. Het aandeel van vluchtelingen in de wereldwijde migratie is namelijk beperkt.

Volgens officiële cijfers van de UNHCR zijn er thans 16,1 miljoen vluchtelingen. Als we de Palestijnse vluchtelingen meerekenen – zij vallen niet onder het mandaat van de UNHCR – ligt hun aantal hoger, namelijk 21,1 miljoen. Ofwel, vluchtelingen vormen minder dan 0,3 procent van de wereldbevolking (7,4 miljard mensen), en ongeveer 10 procent van het totaal aantal geschatte internationale migranten (220-230 miljoen mensen).

De afgelopen decennia – tussen 1990 en 2010 – vertoende het aantal vluchtelingen wereldwijd een neerwaartse trend. Die ontwikkeling weerspiegelde vooral de afname van gewelddadige conflicten in Afrika en Latijns-Amerika in die periode. In de laatste jaren is er weer sprake van een stijging van het aantal vluchtelingen, voornamelijk door de burgeroorlog in Syrië. Een relatief beperkte toename overigens, die niet zonder

precedent is. Ook het conflict in voormalig Joegoslavië (1991-2001) leidde indertijd tot een scherpe stijging tot vergelijkbare niveaus.

Wat niet is veranderd, is dat slechts een minderheid van de vluchtelingen wereldwijd vlucht naar de rijke landen. Volgens de UNHCR blijft 86 procent van alle vluchtelingen in ontwikkelingslanden en dit percentage is de laatste jaren eerder toegenomen. Landen zoals Kenia en Afghanistan herbergen enorme aantallen vluchtelingen en het merendeel van de Syrische vluchtelingen verblijft bijvoorbeeld in Turkije, Libanon en Jordanië.

Strategie

Betekent dit dat er geen probleem is? Nee, maar het probleem is niet zozeer het aantal vluchtelingen sec als wel de onwilligheid van de wereldgemeenschap om voldoende aantallen vluchtelingen op te vangen en de onverschilligheid van vele regeringen met betrekking tot het lot van de vluchtelingen. De essentie van het vluchtelingenprobleem is er een van tekortschietende internationale samenwerking, en het ontbreken van solidariteit en bereidheid om het probleem gezamenlijk te adresseren.

Sinds het einde van de Koude Oorlog vertonen westerse landen steeds minder bereidheid om vluchtelingen op te vangen. In die context is het een suïcidale strategie van internationale vluchtelingen- en migratieorganisaties

Een suïcidale strategie: overdrijving toename aantal vluchtelingen

om elk jaar weer erop te wijzen dat het totale aantal vluchtelingen een nooit vertoond hoogtepunt heeft bereikt. Daarmee negeren ze dat het aantal vluchtelingen relatief klein is en dat het cijfer op de lange termijn bezien vrij stabiel is.

Door hun grootse overdrijving van de ware schaal en toename van het aantal vluchtelingen versterken deze organisaties, ondanks al hun goede bedoelingen, het verhaal over ‘de vluchtelingen crisis’ en dragen zij bij aan een verspreiding van vreemdelingenangst, waartegen zij zich nota bene bij voortduren en krachtig uitspreken. Populisten als Geert Wilders, Marine Le Pen, en niet te vergeten Donald Trump maken hier gretig gebruik van. Wijzend op het vermeende gevaar van een „tsunami” aan vluchtelingen en migranten die hun respectievelijke landen zou overspoelen, willen ze muren bouwen en grenscontroles intensiveren.

Regels

Laten we voorstellen dat soe-

vereine staten een goede reden hebben om hun grenzen te bewaken. Staten zijn immers politieke gemeenschappen die er behoefte aan hebben om te bepalen wie er wel of geen deel van uitmaakt. Om te bepalen wie er mag stemmen, belasting moet betalen en gebruik kan maken van publieke voorzieningen, zoals onderwijs, gezondheidszorg en sociale zekerheid. Vanuit dit perspectief is het legitiem om regels op te stellen over wie mag komen, blijven en uiteindelijk staatsburger mag worden.

Het ‘opengrenzenpleidooi’ dat betoogt dat landen iedere migrant zonder meer zouden moeten toelaten, getuigt daarom van weinig werkelijkheidszin. Een moderne welvaartstaat heeft nu eenmaal een ingebouwde behoefte om te definiëren wie lid is van zijn politieke gemeenschap en daaraan dus rechten kan ontlenen. Dat vooronderstelt onvermijdelijk een migratiebeleid om te definiëren wie er in het land mag blijven, werken, zich mag vestigen en uiteindelijk burgerschap kan verwerven. Daar is niets immoreels aan.

Moderne staten hebben migratieregels ontwikkeld op basis van verfijnde criteria, zoals nationaliteit, leeftijd, burgerlijke staat, inkomen en vermogen, waarmee ze toegang en vestiging van mensen van buiten regelen. En dat beleid is – in tegenstelling tot het beeld in de media – tamelijk effectief. Berichten over migranten

Maar hoe rigoureuus en stringent immigratiebeleid ook is, mensen vinden altijd de mogelijkheid om de regels te ontduiken, vooral als deze geen rekening houden met de structurele oorzaken van deze migratie: het bestaan van de vraag naar (migrant)arbeid in de bestemmingslanden zonder legale regels om aan die vraag te voldoen – resulterend in onwettige migratie en dito verblijf – of het bestaan van conflictsituaties in herkomstlanden. Dit leidt in de regel tot meer smokkel en grotere moeilijkheden voor vluchtelingen om een veilig land te bereiken.

Daar komt nog bij dat beperkingen er vaak toe leiden dat de circulatie in migratiebeweging wordt doorbroken: strengere regels ontmoedigen migranten om naar

hun land van afkomst terug te gaan, uit angst daarna niet meer tot het bestemmingsland toegelaten te worden. Contrair aan wat de beleidsmakers voorstaan, besluiten migranten daarom vaak tot permanente vestiging in het bestemmingsland. Omdat strenge immigratieregels zowel immigratie als remigratie afremmen, is hun effect op het migratiesaldo onzeker en kunnen zij dus een contraproductieve uitwerking hebben.

De onbedoelde en vaak onvoorziene neveneffecten van immigratiebeleid doen niets af van de legitimiteit van staten om migratie te regelen. Maar ze wijzen er wel op dat er een oplossing gezocht moet worden voor de fundamentele beleidsdilemma’s, dus of en in hoeverre de wens tot gecontroleerde migratie vertaald

over forum

De aanbevolen lengte van een bijdrage voor Forum bedraagt 750 woorden. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen (zonder overleg) te redigeren en/of in te korten, of zonder opgave van reden te weigeren.

Coördinatie: Albert Groothedde en Willem van Klinken
E-mailadres: forum@refdag.nl

In de rubriek Opgemerkt kunnen abonnees reageren op de redactionele inhoud van het RD. Uitzonderingen zijn: andere brieven in Opgemerkt, de rubriek "Kerkelijke pers/ZoGezegd", meditatieve bijdragen en recensies. Inzendingen (maximaal 300 woorden) moeten zijn voorzien van naam en adres van de schrijver. De redactie behoudt zich het recht van bekorting of weigering voor.

E-mailadres: hoofdredactie@rd.nl

Plaatsing van bijdragen voor Forum of ingezonden brieven betekent niet dat de redactie met de inhoud ervan instemt. Door het inzenden van een brief of opiniebijdrage verleent de schrijver aan Erdee Media Groep een niet-exclusieve licentie om het werk vast te leggen, te verveelvoudigen en te verspreiden in gedrukte, elektronische of andere vorm, zoals cd-rom, databank, internet of geluidsdragers.

kan worden in concrete resultaten en tegen welke financiële en materiële prijs.

Retoriek

Politici geven hun aanhang vaak de indruk dat zij onbuigzaam hard zijn als het over migratiebeleid gaat, maar ons onderzoek toont aan dat dit vooral retoriek is. De regeringen van de meeste westerse landen hebben in de afgelopen jaren de migratiebeperkingen voor vele migrantencategorieën eerder verzwakt dan versterkt.

Terwijl migratie gemakkelijker is

geworden voor veel groepen, geldt dat niet voor bepaalde groepen zoals vluchtelingen uit ontwikkelingslanden. Vooral zij zijn doelwit geworden van toelatingsrestricties en heftige antimigratieretoriek. Dit terwijl vluchtelingen zoals kleine minderheid onder de migranten vormen.

Om het 'vluchtelingenprobleem' in het juiste perspectief te plaatsen: er is 1 vluchteling op elke 352 aardbewoners. Het is daarom ronduit bespottelijk om te suggereren dat we –de internationale gemeenschap– niet de

hulpbronnen zouden hebben om vluchtelingen een veilig nieuw thuis en toekomstperspectief te bieden. Het is een zaak van willen, niet van aantallen.

.....
De auteur is hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is medeoprichter en voormalig directeur van het International Migration Institute (IMI) aan de universiteit van Oxford. Dit artikel, dat eerder verscheen op de website socialevraagstukken.nl, is een (niet door de auteur) vertaalde samenvoeging van twee eerder gepubliceerde artikelen van de site heindehaas.org.

OPGEMERKT

Overdoop

Volgens de synode van de Gereformeerde Gemeenten is het een „ernstige zonde” als een lid of dooplid van de Gereformeerde Gemeenten zich laat dopen in bijvoorbeeld een evangelische gemeente” (RD 27-1). Ik zou mezelf kunnen omschrijven als een calvinistische baptist die als kind niet gedoopt is, en dus ook niet is ‘overgedoopt’ – al zullen rechtvaardige baptisten de term “overdoop” zelf niet bezigen aangezien zij de kinderdoop verwerpen als doop. De grote vraag is: hoe durft de synode ‘overdoop’ te bestempelen als ernstige zonde en het daarmee te plaatsen in het rijtje blasfemie, doodslag, overspel, afgoderij en dergelijke?

Ik begrijp heel goed dat er een duidelijke lijn getrokken moet worden in de wijze waarop gemeenten moeten omgaan met leden die zich in een andere gemeente laten dopen op basis van hun geloof. Ik begrijp ook heel goed dat dit het einde betekent van het lidmaatschap in de eigen gereformeerde gemeente. In een baptistengemeente is doop verbonden aan lidmaatschap (de opdracht luidt: doopt hen én onderwijst hen, in die volgorde). Het is logisch en goed dat iemand die zich laat dopen ook aansluit bij die gemeente om daar onderwijs te blijven ontvangen.

Dat zijn moeilijke processen, die voor de omgeving heel verdrietig kunnen zijn. Maar de kwalificatie “ernstige zonde” is een brug te ver. Dat maakt ‘overdopers’ als Philpot en Spurgeon tot ernstige zondaren. (Nu zouden zij dit gegeven op zich direct beamen, maar niet op het punt van de doop.) De geschiedenis leert ons dat de Heere machtig gewerkt heeft zowel door als kind gedoopte mensen alsook door hen die op basis van hun geloof gedoopt zijn. De oproep tot eenheid die de Heere deed in het hogepriesterlijk gebed zou ons voorzichtig moeten maken in het doen van uitspraken over de ander.

Peter Kruijt
Zwolle

Abortus

Met grote verbazing las ik het opinieartikel van de directeur van de VBOK over de eenzijdigheid van Trump en Ploumen over subsidie aan instellingen die abortus toepassen (RD 28-1). Kritiek op de nieuwe Amerikaanse president Trump hebben er heel veel in Nederland. Maar dat hij de abortuspraktijk wil tegengaan, is zeer te prijzen. Hij stuurde zelfs de vicepresident Mike Pence naar de Mars voor het Leven.

Dat de VBOK-directeur het (gedeeltelijk) opneemt voor onze minister Ploumen, die de ingezette verandering wil compenseren, vind ik vreemd. Dat hij geen kritiek levert op vrouwen die om wat voor reden dan ook het ongeboren leven willen doden, is haast niet te geloven van een directeur van de VBOK. Hij moet opkomen voor het ongeboren leven in plaats van zeggen wat volgens hem vrouwenrechten zijn.

J. ten Hove
Wezep

„Het probleem is niet zozeer het aantal vluchtelingen sec als wel de onwilligheid van de wereldgemeenschap om voldoende aantallen vluchtelingen op te vangen en de onverschilligheid van vele regeringen met betrekking tot het lot van de vluchtelingen.” Foto: grensversperring tussen Griekenland en Macedonië. beeld AFP, Louisa Gouliamaki